

E. ALARCOS LLORACH: *Investigaciones sobre el Libro de Alexandre*. Madrid, Instituto Miguel de Cervantes (CSIC), 1948. 194 pàgs. (RFE, Anejo XLV.)

Aquest magnífic treball del Prof. Alarcos no és sinó una anàlisi i edició crítica del passatge de la guerra de Troia en el *Libro de Alexandre* (estr. 321-773), precedides per un estudi en el qual l'autor sotmet a nova revisió una sèrie de problemes relatius al poema.

Després d'un ràpid repàs als manuscrits, edicions i fonts del *Libro de Alexandre*, per a l'estudi dels quals envia als treballs de Willis, el Sr. Alarcos exposa les distintes datacions proposades per al poema, sense, però, adoptar-ne cap. Estudia, després, un dels problemes més apassionants que l'*Alexandre* planteja: el del dialecte en què fou escrit originàriament. Les tesis sustentades fins al present poden resumir-se en a) tesi lleonesa, defensada principalment per Menéndez Pidal, i b) tesi castellana o antilleonesa, sustentada fonamentalment per Müller. L'autor fa una revisió dels trets lingüístics dels dos manuscrits conservats (P i O) i conclou que «su lengua original era el dialecto castellano, aunque con algún arcaísmo precastellano, como hemos señalado (conservación de -D- y de formas como *aves*, *aven*, etc.). Como dice Müller, ni siquiera X, el modelo común de O y P, debió de tener carácter dialectal, puesto que con precisión no existen rasgos dialectales comunes a O y P» (pàg. 46). En íntima relació amb aquest problema, hi ha el de la personalitat de l'autor. Fins ara s'havia atribuït a Juan Lorenzo de Astorga, a Gonzalo de Berceo, o s'havia considerat com d'autor desconegut. Després d'una revisió de les diferents posicions, el Sr. Alarcos creu que ha de tenir-se per anònim. Amb tot, intenta de localitzar-lo geogràficament, a cavall de distintes inquisicions, i acaba per concloure «que el autor era natural de alguna localidad de la tierra entre Burgos y Soria, o al menos un clérigo que ejercía su ministerio en esta región» (pàg. 55). Indubtablement era un clergue i d'una considerable vastitud de coneixements; però no s'ha de creure que fos un llatinista consumat (el Sr. Alarcos arriba a aquesta conclusió després d'una comparació del fragment relatiu a la guerra de Troia i de la seva font més directa, la *Ilias* del Pindarus Thebanus). El Sr. Alarcos accepta la filiació de manuscrits proposada per Ruth Ingeborg Moll i creu que el ms. P és superior a O.

Finalment, són estudiats els dos problemes capitals que presenta la versificació del poema: a) com es comptaven les síl·labes en aquell moment del segle XIII, i b) com s'han d'interpretar les assonàncies que vénen a destruir algun cop la normalitat de la *cuaderna vía*. Per a la solució del punt a cal tenir en compte aquelles paraules que, per portar vocals en contacte, són susceptibles de doble interpretació (és a dir, diftong o hiatus) i, així mateix, l'ús que el poeta feia de la sinalefa, l'apòcope, l'elisió i el hiatus entre vocals en contacte de distintes paraules. Després d'haver sotmès a anàlisi aquests dos punts, creu que cal «acceptar para el *Alexandre* las mismas normas de versificación que en Berceo: el uso del hiato, y, cuando el metro lo requiere, el recurso de la apòcope» (pàg. 72). Respecte a b afirma «que las asonancias, aunque en el original no fueran tantas como nos las han transmitido los copistas, eran un recurso del autor, cuando la rareza de la rima o la necesidad del sentido le presentaban dificultades insuperables» (pàg. 76).

Després d'aquesta llarga introducció, l'interès de la qual queda patent a través del breu resum que acabem de donar, ve l'estudi i l'edició crítica

de les estrofes 321-773, que són, deixant de banda algunes allusions epigràfiques i els Annals Toledans, el primer text castellà conegut del famós tema d'Alexandre, tan fecund en les literatures medievals.

L'any 1938, Ruth Ingeborg Moll havia intentat per primera vegada, bé que fragmentàriament, l'edició crítica del *Libro de Alexandre*.¹ Ara, el professor Alarcos torna a intentar-ho, també fragmentàriament. Pren com a base la lliçó del ms. P, però accepta les bones lectures del ms. O i introdueix algunes esmenes, que són alguna vegada discutibles. Abans de l'edició traça un perfil del passatge amb l'exposició de l'argument, l'estructuració d'un breu panorama de la llegenda de Troia en la literatura espanyola i l'estudi detingut de les fonts.

El treball del Sr. Alarcos resulta tipogràficament una mica confús, puix que l'ús de rodones, cursives i cometes dificulta la còmoda i ràpida interpretació del text.

Joaquim MOLAS

GUSTAV SIEBENMANN: *Über Sprache und Stil im Lazarillo de Tormes*. Bern, A. Francke A. G. Verlag, 1953. XII + 114 pàgs. (RH, XLIII.)

Afortunadament, els darrers anys assenyalen un interès dels nostres lingüistes o dels hispanistes envers els temes de sintaxi, tasca que es feia tan urgent. Entre ells hem de comptar aquest llibre del Sr. Siebenmann, un fragment del qual constituï la *dissertació* de l'autor, el 1953, a la Universitat de Zuric, i que, en la seva totalitat i en la seva intenció, respon a l'orientació creixent dels estudis universitaris zuriquesos cap als temes hispànics, per obra del Prof. Arndt Steiger, actual director del Seminari Romànic d'aquella Universitat.

En el cas concret del tema estudiat — *El Lazarillo de Tormes* — era més remarcable la urgència que dèiem, per tal com és d'una frase en què es barregen la llengua viva popular i les preocupacions estètiques renaixentistes. Per això li donem amb gust la benvinguda: ja és prou explícit que els diversos editors del text o els historiadors generals de la literatura s'haguessin hagut de resignar a dir vaguetats en parlar de la llengua del *Lazarillo*, i el Sr. Siebenmann recull aquests judicis a les pàgs. 2-4 del seu llibre. Els propòsits de l'autor són, com es desprèn del mateix títol del llibre, dos: l'estudi sintàctic, comparant els aspectes diacrònics i sincrònics i prescindint explícitament de les formes gramaticals i del lèxic, i l'estudi dels procediments estilístics, volent sobretot establir el valor expressiu de cada fet lingüístic, més que no pas la seva descripció. Quant al mètode, el Sr. Siebenmann aspira a coordinar la investigació sintàctica i l'estilística, a la qual hom arriba des de la primera; subscriu el postulat de Spitzer: la sintaxi mira més tost la comunicació; l'estilística, l'expressió en el llenguatge.

El llibre conté les indispensables indicacions bibliogràfiques i un útil índex de matèries. No trobem prou completa la bibliografia: creiem que hi manquen bon nombre de gramàtiques castellanques (pensem només en les de Vicente Salvá, Rafael Seco, Amado Alonso i Pedro Henríquez-Ureña, Salvador Fernández Ramírez, i la històrica de V. García de Diego), que calia citar, tant perquè així esdevenia més arrodonida la llista, com perquè l'autor hi podia haver trobat algun punt de vista utilitzable. També podia haver consultat amb fruit les

1. RUTH INGEBORG MOLL, *Beiträge zu einer kritischen Ausgabe des altspanischen Libro de Alexandre* (Würzburg 1938).